

วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนในฐานะพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 A Creative Thai Language Teaching Method for Learners as Citizens of the 21st Century

อาทิตย์ ซาวคำ¹ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย²
Artid Saokham¹, Siriwan Vanichwatanavorachai²

(วันรับบทความ 6 มิถุนายน 2566, วันแก้ไขบทความ 18 กรกฎาคม 2566, วันตอบรับบทความ 19 กรกฎาคม 2566)

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมาย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ลักษณะการจัดการเรียนรู้ และประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ในชั้นเรียนของวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ วิธีการสอนนี้เป็นวิธีการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือเป็นวิธีการสอนเชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างสรรค์เป็นฐาน การเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย และการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ ร่วมกับการใช้เทคโนโลยี วิธีการสอนเชิงสร้างสรรค์นี้อยู่ภายใต้ฐานแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม รวมถึงทฤษฎีการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเสริมต่อการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา ต่อยอด และเผยแพร่ผลงานอย่างสร้างสรรค์สู่สาธารณชน สำหรับประโยชน์ในการนำไปใช้ในชั้นเรียนจะเกิดกับผู้เรียนมากที่สุด รวมถึงเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิดขั้นสูง มีความเป็นนวัตกรรมและที่สำคัญคือผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้

คำสำคัญ: วิธีการสอนภาษาไทย การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ความเป็นนวัตกรรม

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, artid.sk@gmail.com
Ph.D. student, Faculty of Education, Silpakorn University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, wantoo_@hotmail.com
Assistant professor, Faculty of Education, Silpakorn University.

Abstract

This article aims to present the meaning, related theoretical concepts, characteristics of learning management, and the benefits of applying them in the classroom of a creative Thai language teaching method. This teaching method is a core curriculum-based Thai language teaching method with a creative approach to learning management. It is an Active Learning method that emphasizes creativity derived from the synthesis of 3 learning styles: Creativity - based, Research-based, and Productivity - based Learning with the use of technology. This method is based on the concept of learning centered on the learner, Progressive Education, Constructivism, Scaffolding, Bloom's Taxonomy, and Assessment for Learning. This method has a learning management style that encourages learners to develop and disseminate creative works to the public. As for the benefits of being used in the classroom, it will happen to most learners. Profound knowledge and understanding, lifelong learners, higher order thinking, innovators, and happy learning among learners.

Keywords: Thai Language Teaching Method, Creative Learning, Innovators

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ทำให้ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ 21 แตกต่างไปจากศตวรรษที่ 20 ด้วยเหตุที่ก่อนหน้านี้งานที่เคยใช้คนทำงานกับเครื่องจักรมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมได้ขยายขีดความสามารถจนสามารถทำงานแทนคนได้ ทำให้สัดส่วนแรงงานลดลง การผลิตแรงงานเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาถึงการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้เรียนต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายในการนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร สำหรับกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การบูรณาการ การสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม การเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การปฏิบัติ การจัดการ การวิจัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อที่จะเลือกนำไปใช้ได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด

กรอบความคิดหลักสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ยังให้ความสำคัญกับวิชาแกน (Core Subject) ซึ่งเป็นวิชาที่จำเป็นต้องเรียนรู้ไว้ ดังที่ Partnership for 21st Century Skills (2013) ได้กำหนดกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ว่าผู้เรียนยังต้องเรียนวิชาการ ประกอบกับต้องมีทักษะการเรียนรู้และการคิด นอกจากการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการแล้ว ผู้เรียนต้องรู้จักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รู้จักวิธีการประยุกต์สิ่งที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ประการสำคัญคือผู้เรียนต้องมีทักษะการสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม สอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน (2564) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่าควรได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะชีวิต ด้านทักษะการเรียนรู้และการคิด โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดระดับสูง การคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการสังเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และการผลิตนวัตกรรม ทักษะการใช้วิธีการเรียนรู้ ทักษะการรู้คิด ทักษะการตั้งคำถามและการวิเคราะห์ ทักษะการหาแนวโน้มและคาดการณ์ความเป็นไปได้ เป็นต้น

วิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะที่สำคัญจำเป็นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนต้องหาวิธีการสอนที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด ที่สำคัญควรเป็นวิธีการสอนที่ปรับและยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา ดังที่ สุพจน์ อิงอาจ (2563) กล่าวถึงประเทศไทยว่าปัจจุบันประเทศไทย 4.0 กำลังก้าวเข้าสู่อนาคตประเทศไทย 5.0 เป็นประเทศแห่งนวัตกรรม ต้องมีการพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความสามารถด้านการอ่าน การเขียน การคำนวณมาใช้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เน้นผู้เรียนให้มีความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ประยุกต์หลักการสู่การปฏิบัติจริง สร้างอาชีพได้ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ HoloniQ (2020) ที่กล่าวถึงอนาคตการศึกษาในอีก 10 ปีข้างหน้า (Education, 2030) ว่าต้องเน้นให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการผลิตนวัตกรรม โดยผู้สอนต้องใช้วิธีการสอนที่สัมพันธ์กับเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ การเตรียมคนให้สามารถผลิตนวัตกรรมเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2565) กล่าวถึงการใช้ชีวิตในสังคมหลังนวัตกรรม (Post-innovation Society) ว่าต้องใช้ชีวิตอยู่กับ Artificial intelligence (AI) อย่างปฏิเสธไม่ได้ ซึ่งการดำรงชีวิตอยู่กับนวัตกรรมนั้นถือเป็นดาบสองคม นั้นหมายถึงมีทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ในเวลาเดียวกัน ในส่วนของการศึกษานั้นจึงมีความจำเป็นต้องทบทวนการบริหารจัดการศึกษาแบบเดิม (Traditional approach) ที่ยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แล้วทำการออกแบบใหม่ (Redesign) หรือพลิกโฉมใหม่ (Transform) ให้เหมาะสมกับภาวะปกติใหม่ ด้วยเหตุที่โลกต้องได้เดินทางไปพร้อมกับเทคโนโลยี หรือเรียกว่า โลกใหม่แห่งเทคโนโลยี “Quantum Technology”

จะเห็นว่าการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในประเทศไทย ผู้เรียนยังต้องเรียนรู้สาระการเรียนรู้วิชาแกน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาได้กำหนด ประกอบกับเนื้อหาที่สัมพันธ์กับพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จิตสำนึกต่อโลก การเงิน เศรษฐกิจ การเป็นผู้ประกอบการ การเป็นพลเมือง การตระหนักรู้ในสุขภาพและสวัสดิภาพ โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จะนำไปพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมในระดับที่กว้างขึ้นได้ จากการพิจารณาหลักสูตรของสาระการเรียนรู้วิชาแกนเบื้องต้น พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีมาตรฐานตัวชี้วัด และกรอบเนื้อหาในสาระการเรียนรู้แกนกลางมีลักษณะที่เอื้อต่อการนำสาระเนื้อหาทางภาษาไทยเป็นแกนและสอดแทรกกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น กระบวนการสืบค้นความรู้ กระบวนการทางภาษา รวมถึงยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ กล่าวคือจัดการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ โดยใช้ทักษะทางภาษา ทั้งการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาไทย อีกทั้งยังมีเนื้อหาที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันและบริบทต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก ผู้สอนสามารถออกแบบวิธีการสอนภาษาไทยให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ตอบโจทย์และสอดคล้องกับความต้องการของโลกแห่งศตวรรษที่ 21

วิธีสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เป็นวิธีสอนที่มีวิธีการที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่การเรียนเฉพาะเนื้อหาสาระวิชาเท่านั้น ดังที่วัชรพล วิบูลยศรีน (2561) กล่าวว่าต้องผนวกการเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ภายในใจและสมอง ในงานวิจัยของปรีดา หนูชู (2562) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยที่มีลักษณะสร้างสรรค์ โดยอาศัยแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ ร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้มาเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนสามารถผลิตและนำเสนอผลงานภาษาไทยได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้วิชัย วงศ์ใหญ่และมารุต พัฒนา (2563) ยังได้กล่าวอีกว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) อย่างแท้จริง คือ รู้จริง รู้ชัด ซึ่งวิธีการเชิงสร้างสรรค์นี้ผู้เรียนจะมีพื้นที่การเรียนรู้ของตนเอง นำพลังความคิด และพลังสร้างสรรค์ (Creative Power) ที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมอย่างมีความสุข โดยที่ความสุขจากการเรียนรู้และความสุขจากการให้เป็นโจทย์ใหญ่ของการเรียนรู้ทั้งปวงในการที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในอนาคต คือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

จริงได้ ซึ่งศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล (2564) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับวิธีการสอนตามรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ว่าสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้ทุกระดับ เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาสาระเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการหาคำตอบแก้ปัญหาแสวงหาความรู้และคิดค้นสิ่งใหม่ รวมถึงการเน้นความคิดสร้างสรรค์และการผลิตชิ้นงาน ผู้เรียนจะมีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การรวบรวมความรู้ การทำความเข้าใจ การสรุป วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อความรู้และถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียนด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้วิเคราะห์ผลงานร่วมกับผู้เรียนและคอยสอดแทรกทักษะการคิด ค่านิยมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้นวิธีการสอนของรูปแบบเชิงสร้างสรรค์จะเป็นส่วนสำคัญที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสมสำหรับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ในบทความเรื่อง “วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนในฐานะพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21” นี้ ผู้เขียนจึงต้องการนำเสนอความหมาย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กระบวนการเรียนรู้ และประโยชน์ของการนำไปใช้ในชั้นเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ตอบโจทย์ต่อความต้องการของหลักสูตรและความเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเป็นนวัตกร สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมโลกได้อย่างปกติสุข อีกทั้งมีความสุขในการเรียนรู้ อันเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอความหมาย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และลักษณะการจัดการเรียนรู้ของวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางของวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ในการนำไปใช้ในชั้นเรียนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนในฐานะพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21

ทำไมต้องใช้วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์

จากเหตุผลและความต้องการของการเรียนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลาง ผู้สอนจำเป็นที่จะต้องตอบคำถามให้ได้ว่า “ทำไมต้องเรียนภาษาไทย” เนื่องจากภาษาไทยเป็นวิชาที่เน้นทักษะ ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ประกอบกับภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงานและการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

จะเห็นได้ว่าการเรียนภาษาไทย เป็นการเรียนที่ต้องให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ได้อย่างกลมกลืน อีกทั้งการกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้นยังเอื้อต่อการนำไปบูรณาการกับเนื้อหาที่หลากหลาย ดังตัวอย่างตัวชี้วัดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สารการอ่าน ท 1.1 ป.6/5 อธิบายการนำความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ผู้สอนสามารถออกแบบให้ผู้เรียนอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ ได้ ผู้สอนสามารถหาบทอ่านที่ทันต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปัจจุบันที่เหมาะสมกับวัยจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว หากว่าผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมก็จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) กล่าวถึงสมรรถนะการคิดขั้นสูงสำหรับผู้เรียนในระดับนี้ว่า “สามารถตั้งคำถามหรือระบุปัญหาที่ซับซ้อน จากการสังเกตสิ่งต่าง ๆ สถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวันโดยละเอียด สามารถวางแผนและดำเนินการสำรวจตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือ หรือเทคโนโลยีพื้นฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นหลักฐาน เลือกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสร้างข้อสรุปที่แม่นยำและน่าเชื่อถือ...”

นอกจากนี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างตัวชี้วัดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สารการฟัง ดู และพูด ท 3.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษาและความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล, ท 3.1 ม.4-6/3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดู แล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และท 3.1 ม.4-6/4 มีวิจารณ์ญาณในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู ผู้สอนสามารถใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น ข่าว โฆษณา การปราศรัย รายการบันเทิง ฯลฯ ที่เห็นว่าเหมาะสมและทันสมัย เมื่อผู้สอนใช้วิธีการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมก็จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้เช่นกัน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) กล่าวถึงสมรรถนะการสื่อสารสำหรับผู้เรียนในระดับนี้ว่า “สามารถรับและส่งสารผ่านสื่อที่หลากหลายรูปแบบและมีความซับซ้อนหรือมีนัยมากขึ้น เข้าใจ วิเคราะห์ วิพากษ์ และนำเสนอที่ได้รับไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาตนเอง ชุมชน หรือสังคมได้ ใช้กลยุทธ์ในการผลิตสื่อและสื่อสารได้อย่างมีสติและวิจารณ์ญาณ และรู้สึกร่วม และเข้าใจความรู้สึก (Empathy) เพื่อสร้างความเข้าใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างในทุกมิติด้วยความรับผิดชอบต่อการสังคมและการสร้างสังคมที่พัฒนาอย่างยั่งยืน”

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจน แต่ต้องใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับสารการเรียนรู้ หากผู้สอนไม่วิเคราะห์ตัวชี้วัดและออกแบบการสอนให้เหมาะสม อาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนด้านเนื้อหา การที่ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมโดยบูรณาการตัวชี้วัดที่สอดคล้องกัน นำมาจัดกิจกรรมร่วมกัน จะช่วยลดปัญหาการสอนไม่ทัน หรือภาระงานที่ผู้เรียนต้องทำซ้ำซ้อน การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันถือเป็นความท้าทายที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้กลยุทธ์ใหม่ ๆ ดังที่ศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย (2566) กล่าวว่าผู้สอนต้องพัฒนาเทคนิควิธีการสอนให้น่าสนใจ ดึงความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมาย เน้นการใช้ความคิดขั้นสูง ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้าง พัฒนา และประยุกต์ใช้ความรู้หรือทักษะเพิ่มเติม เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในโลกอนาคตต่อไป ซึ่งผู้เขียนขอเสนอ “วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์” ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

ความหมายของวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์

วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทย ตามแนวการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เน้นการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช ช่วยสนับสนุนและสร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ผู้เรียนสามารถองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง เกิดทักษะการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ ผลิตนวัตกรรมที่แสดงออกถึงสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งโพพูร์ย สีนลารัตน์ (2559) กล่าวว่าวิธีการสอนตามแนวการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะเน้นให้เกิดผลิตภาพ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของการจัดแนวทางการศึกษาโดยเน้นที่คุณลักษณะพึงประสงค์ 4 ร. ซึ่งมีลักษณะดังนี้ 1) รู้ทัน รู้โลก (Smart Consumer) คือการพัฒนา ผู้เรียนให้มีทักษะการสืบค้น สามารถนำข้อมูลมาจัดกระทำได้อย่างถูกต้อง มีทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและมีทักษะทางภาษาและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 2) เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญการปฏิบัติ (Break- through Thinker) คือการนำข้อมูลมาคิดใหม่ คิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการคิดที่ไม่ยึดติดกรอบเดิม มองเห็นสิ่งต่างๆ ในมุมมองใหม่ ๆ 3) รวมพลัง สร้างสรรค์สังคมไทย (Social Concern) คือการทำงานแบบร่วมมือเป็นทีมมีความสามารถในการบริหารจัดการและการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4) รักษ์วัฒนธรรมไทย ใฝ่สันติ (Thai Pride) คือการรู้จักรักเหง้าและภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำภูมิปัญญามาใช้ให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น ความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ 4 ร. ต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว ทำให้เกิดการผนวกแนวคิด มาพัฒนาเป็นรูปแบบการสอนที่มีขั้นตอนชัดเจน สอดคล้องกับการนำไปประยุกต์ใช้

สำหรับ Mitchel Resnick (2017) กล่าวถึงวิธีการสอนเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะของเกลียวการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning Spiral) ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) และรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity -based Learning) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยี โดยศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล (2563) ได้สังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ในชื่อว่า “CRP Model” ประกอบไปด้วย 1) รูปแบบการเรียนรู้แบบตกผลึก (Crystal-based Learning) 2) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย (Research-based Learning) และรูปแบบการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ (Productivity-based Learning) สำหรับวิชัย วงศ์ใหญ่และมารุต พัฒนา (2563) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ว่ามีการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการของ 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 2) รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology -based Learning) 3) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย ส่งเสริมผู้เรียนโดยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Activities) โดยมีผู้สอนเป็นโค้ช (Coach) และ มอบความรักความเอาใจใส่ (Care) ส่วนชรินทร์ มั่งคั่ง (2564) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับ “แนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์” ว่าเป็นแนวคิดที่มีลักษณะสอดคล้องกับ Media Information and Digital literacy (MIDL) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างสรรค์สังคม เพื่อให้มีทักษะในการตั้งคำถาม วิพากษ์วิจารณ์ สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ สร้างการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับ

เทคโนโลยี และการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นฐาน (Area based Study) จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนเชิงสร้างสรรค์ที่ Mitchel Resnick (2017) ศิริสุภกร ศิริโชคชัยตระกูล (2563) วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) และ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2564) ได้เสนอไว้นั้น เป็นวิธีการสอนที่มีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญที่มีความเห็นตรงกัน ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 2) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย โดยใช้ร่วมกับเทคโนโลยี รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ กล่าวคือ เป็นรูปแบบที่มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้อย่างมีความหมายด้วยตัวผู้เรียนเอง ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกฝนและปฏิบัติงานจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันตามความสนใจ จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียนรู้

ความหมายของวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ จึงหมายถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่มีลักษณะยึดหยุ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ ได้แก่ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิดขั้นสูง มีความเป็นนวัตกรและมีความสุขในการเรียนรู้ อันส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์

เนื่องจากวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เป็นวิธีการตามแนวคิดเชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการสอนที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงขอนำเสนอฐานแนวคิด ทฤษฎีที่สอดคล้อง รองรับ และสนับสนุนวิธีการสอนที่ผู้เขียนได้นำเสนอ ดังนี้

1. วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์อยู่ภายใต้ฐานแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากการแสดงทรรศนะเกี่ยวกับการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ Cambridge Assessment International Education [CAIE] (2019) ได้กล่าวว่าเป็นการเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นโค้ช ดูแลและสนับสนุนความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยระบุและตั้งปัญหา วิเคราะห์หลักฐาน เชื่อมโยงหลักฐานกับความรู้ที่มีมาก่อนจนสามารถสรุปและสะท้อนในสิ่งที่ผู้เรียนค้นพบ นอกจากนี้อำนาจ เลสเตอร์ (2564) ได้กล่าวว่าเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ เหตุการณ์ในชีวิตจริง สืบค้น วิเคราะห์ และแก้ปัญหาจากนั้นให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลการแก้ไขปัญหา สามารถเชื่อมโยงไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตน เน้นประสบการณ์ การค้นพบ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

2. วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressive Education) ซึ่งนิภาพร กุลสมบูรณ์และสุวิมล ว่องวานิช (2565) กล่าวว่าปรัชญาการศึกษาที่ให้ความสำคัญในสิทธิและเสรีภาพของบุคคล มีเป้าหมายสำคัญคือเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงและ

สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต เน้นวิธีการเรียนแบบแก้ปัญหาหรือการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิต การเชื่อมโยงความรู้อยู่กับชีวิตจริง และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายเพื่อความเจริญงอกงามของผู้เรียนและสังคม ตลอดจนเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนทุกคน

3. วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์อยู่บนฐานของทฤษฎีการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์นิยม (constructivism) CAIE (2019) กล่าวว่า เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนโดยผู้เรียนจะนำประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม สิ่งที่ประสบพบเจอในชีวิตประจำวัน รวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศมาเชื่อมโยงกับชุดความคิด ความเชื่อ ความรู้ความเข้าใจที่มีมาแต่เดิม สร้างเป็นความเข้าใจที่มีความหมายต่อตนเองขึ้นมาใหม่ ผู้เรียนอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับชุดความรู้เดิม ซึ่ง Brame (2016) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้มากกว่าการรับความรู้ ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางความคิดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ซึ่งผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ไปสู่องค์ความรู้ที่ถูกต้อง

4. วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์อยู่บนฐานของทฤษฎีการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงแนวทางในการสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดและทำงานร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งให้ผู้เรียนรักษาความรู้และทักษะใหม่ ๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามผลักดันให้ผู้เรียนริ่ชุดความรู้หรือทักษะเก่า ๆ ออกไป เพื่อที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาด้วยตนเองอย่างอิสระมากขึ้น

5. วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์อยู่บนฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy เป็นวิธีการสอนที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ที่สัมพันธ์กันกับกระบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์

6. วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์อยู่บนฐานแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนจะให้ผลสะท้อนกลับอย่างทันท่วงที โดยใช้หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้ทั้งที่เป็นประเมินแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจ 2 จุดเน้นสำคัญ คือ 1) จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของผู้เรียน 2) สิ่งจำเป็นที่ผู้เรียนต้องทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เป็นวิธีการสอนภาษาไทยสมัยใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่บนฐานของทฤษฎีการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์นิยม ทฤษฎีการเสริมต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ใช้เนื้อหาวิชาภาษาไทยเป็นสื่อช่วยพัฒนาด้านพุทธิพิสัยตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy อีกทั้งเป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนจะให้ผลสะท้อนกลับอย่างทันท่วงทีบนฐานแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนยุคปัจจุบัน

ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์

วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ มีวิธีการสอนที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนของวิธีการสอน ดังนี้

เริ่มจากสังเคราะห์ขั้นตอนวิธีการสอนการสร้างสรรค์เป็นฐานของ Resnick (2017) วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ (2558) กมลรัตน์ นิมพาลี (2559) วิชัย วงศ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล (2563) ได้ขั้นตอนวิธีการสอนการสร้างสรรค์เป็นฐาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจจากสิ่งใกล้ตัวโดยใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความคิดจินตนาการ

ขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่ม ตั้งประเด็นปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 ร่วมกันทำงานกลุ่มร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้สอนเป็นโค้ช

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 ประเมินผลเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ เพิ่มเติม และต่อยอดการเรียนรู้สร้างสรรค์

จากนั้นสังเคราะห์ขั้นตอนวิธีการสอนด้วยวิธีวิจัยของ พวงผกา ปวีณบำเพ็ญ (2560) ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล (2563) วิชัย วงศ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล (2563) ได้ขั้นตอนวิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม และนำเสนอข้อคำถามหรือปัญหา พร้อมกับวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 2 วางแผน และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสืบค้น

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปข้อค้นพบ พร้อมทั้งตรวจสอบ

ขั้นที่ 4 สรุปผลและนำเสนอผลจากข้อค้นพบ

ขั้นที่ 5 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอข้อคิดเห็นใหม่ ๆ จากข้อค้นพบ

อีกทั้งสังเคราะห์ขั้นตอนวิธีการสอนเชิงผลิตภาพของสมพร โกมารทัต (2557) ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2559) ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล (2563) ได้ขั้นตอนวิธีการสอนเชิงผลิตภาพดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมตามสภาพจริง

ขั้นที่ 2 ตั้งเป้าหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้

ขั้นที่ 3 วางแผนและดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ติดตามและประเมินผลงาน

เมื่อได้ขั้นตอนที่ได้จากการสังเคราะห์วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ ผู้เขียนได้นำขั้นตอนของวิธีการสอนทั้ง 3 วิธีมาสังเคราะห์อีกครั้งเพื่อให้เหมาะกับบริบทวิชาภาษาไทย สะดวกต่อการที่ผู้สอนท่านอื่น ๆ นำไปใช้ออกแบบกิจกรรม ผู้เขียนเรียกวิธีการสอนนี้ว่า “วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์” สามารถแสดงขั้นตอนและลักษณะการจัดการเรียนรู้ ดังตารางต่อไปนี้

ขั้นตอน	ลักษณะการจัดการเรียนรู้
ขั้นที่1 กระตุ้นความสนใจใคร่รู้	เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นความสนใจจากสิ่งใกล้ตัวโดยใช้สื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อสร้างความคิดจินตนาการ
ขั้นที่ 2 เสนอประเด็นปัญหา	เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนเตรียมความพร้อม และนำเสนอข้อคำถามหรือปัญหา พร้อมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้
ขั้นที่ 3 ร่วมกันหาข้อค้นพบ	เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนร่วมกับสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะเว็บไซต์ โดยการแบ่งกลุ่ม ตั้งประเด็นปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอน วางแผน และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสืบค้นร่วมกัน ทำงานกลุ่มร่วมกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอน และผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ชด้วยความรักและเอาใจใส่ ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปข้อค้นพบ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อค้นพบก่อนนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ขั้นที่ 4 อภิปรายแลกเปลี่ยน	เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนนำเสนอข้อสรุปหรือผลจากข้อค้นพบผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 ประเมินผลเพื่อสร้างสรรค์สู่สาธารณะ	เป็นขั้นตอนการประเมินผลเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ เพิ่มเติม และต่อยอดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ อาจมีการนำเสนอข้อคิดเห็นใหม่ ๆ จากข้อค้นพบ รวมถึงขยายองค์ความรู้ให้สังคม

แสดงให้เห็นว่าวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ เป็นวิธีการที่มีขั้นตอนซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์วิธีการสอนตามแนวคิดเชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ และมีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้ทุกระดับการศึกษาและทุกมาตรฐานตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษากำหนด ท้ายที่สุดผู้เรียนได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแบบร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานเชิงผลิตภาพอันเกิดจากการสืบค้น จนกระทั่งได้ข้อสรุปที่ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิด แสดงออกถึงความเป็นนวัตกรรมที่ผู้เรียนมีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การรวบรวมความรู้ การทำความเข้าใจ การสรุป วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อความรู้และถ่ายทอดออกมาด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้วิเคราะห์ผลงานร่วมกับผู้เรียนและคอยสอดแทรกทักษะการคิด ค่านิยมและจริยธรรมให้เกิดมีในตัวผู้เรียน ดังนั้นวิธีการสอนนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีเอกลักษณ์และเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และการส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้เขียนจะยกตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยการนำขั้นตอนและลักษณะการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์โดยผู้เขียนแสดงตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้มาตรฐาน 3 สาระ ได้แก่ 1) การเขียน 2) การฟัง การดู และการพูด 3) หลักการใช้ภาษาไทย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 8 ตัวชี้วัดซึ่งถือเป็นเป้าหมายการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เห็นว่าแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ไม่ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแยกตัวชี้วัด ผู้สอนควรพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดก่อนว่าไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ หากเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะการเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถผลิตผลงานได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่อง “นักการสื่อสารในโลกยุคใหม่”

ตัวชี้วัด

- ท 2.1 ม.4-6/5 ประเมินงานเขียนของผู้อื่นแล้วนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง
- ท 3.1 ม.4-6/1 สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู
- ท 3.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษา และความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล
- ท 3.1 ม.4-6/3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดู แล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
- ท 3.1 ม.4-6/4 มีวิจารณญาณในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู
- ท 3.1 ม.4-6/5 การพูดในโอกาสต่าง ๆ พูดแสดงทรรศนะโต้แย้ง โน้มน้าวใจและเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาที่เหมาะสม
- ท 3.1 ม.4-6/6 มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด
- ท 4.1 ม.4-6/7 วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์

สาระสำคัญ

การสรุปแนวคิดและการแสดงความคิดเห็นจากการฟังและดู ต้องอาศัยหลักและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง สามารถประเมินเรื่องที่ฟังและดูได้อย่างมีวิจารณญาณ สามารถกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ โดยแสดงออกผ่านการพูดนำเสนออย่างมีมารยาทด้วยภาษาที่เหมาะสม รวมถึงการประเมินการใช้ภาษาจากงานเขียนของผู้อื่นที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ จนสามารถนำมาพัฒนางานเขียนเป็นผลผลิตของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์

ชิ้นงาน/ภาระงาน

- 1) การพูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู
- 2) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่สามารถกำหนดแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจใคร่รู้

- 1) ผู้เรียนชมสื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมความงาม ยาลดน้ำหนัก ฯลฯ ผ่านแอปพลิเคชันยูทูบ
- 2) ผู้สอนกระตุ้นความสนใจ โดยการใช้คำถาม ดังนี้
 - ลักษณะของโฆษณาชวนเชื่อมีการใช้ภาพ ภาษา ข้อความ และเสียงอย่างไร
 - โฆษณาดังกล่าวผิด พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์หรือไม่ อย่างไร
 - เคยเห็นโฆษณาชวนเชื่อในสื่อประเภทใดบ้าง มีลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาอย่างไร
- 3) ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษาลักษณะของโฆษณาชวนเชื่อที่สนใจ จากนั้นให้พิจารณาลักษณะของโฆษณาชวนเชื่อ โดยผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาบทความเรื่อง “อย. ประกาศแจ้งห้ามใช้คำโฆษณาเกินจริงที่โฆษณาในผลิตภัณฑ์อาหาร ตามหลักเกณฑ์การโฆษณาอาหาร พ.ศ. 2564 ผู้ใดฝ่าฝืนอาจต้องโทษทั้งจำคุกและปรับ และอาจเข้าข่ายความผิดตาม พ.ร.บ.”
- 4) ผู้เรียนสืบค้นงานวิจัยเกี่ยวกับโฆษณาชวนเชื่อผ่านเว็บไซต์เพื่อใช้ประกอบการอธิบายลักษณะของโฆษณาชวนเชื่อที่กลุ่มได้เลือก ใช้แนวคำถามข้างต้นเป็นแนวทางในการพิจารณา

ขั้นที่ 2 เสนอประเด็นปัญหา

- 5) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหา เพื่อนำเสนอต่อผู้สอน ผู้สอนเป็นผู้แนะนำเว็บไซต์หรือช่องทางในการสืบค้นข้อมูล รวมถึงชี้แนะแนวทางประเด็นปัญหา หากผู้เรียนไม่สามารถเสนอประเด็นปัญหาได้
- 6) ผู้สอนร่วมพิจารณาประเด็นปัญหากับผู้เรียน หากประเด็นปัญหาไม่สร้างสรรค์หรือไม่นำไปสู่ข้อค้นพบ ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนปรับหรือเปลี่ยนประเด็นใหม่ โดยใช้ตัวอย่างงานวิจัยจากเว็บไซต์เป็นแนวทางในการหาประเด็นปัญหา

ขั้นที่ 3 ร่วมกันหาข้อค้นพบ

- 7) เมื่อผู้เรียนได้ประเด็นปัญหาแล้ว จากนั้นร่วมกันสืบค้นเพื่อหาข้อค้นพบ โดยครูคอยชี้แนะให้ผู้เรียนสังเกตและสำรวจการใช้ภาษาทั้งที่เป็นภาษาที่ใช้ถ้อยคำ (วจนภาษา) และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (อวจนภาษา) เช่น คำ การใช้สำนวน การร้อยเรียงประโยค การเพิ่มคำ การใช้ถ้อยคำ การเขียนสะกดคำ การใช้สี การใช้ขนาดตัวอักษร ภาพ เสียง การจัดวางตำแหน่ง ฯลฯ จากงานโฆษณาชวนเชื่อ ถ้าหากผู้เรียนเสนอประเด็นในการสำรวจเพิ่มเติม ผู้สอนเก็บประเด็นแล้วพิจารณาถึงความเหมาะสมว่าจะนำไปสู่ข้อค้นพบหรือไม่
- 8) ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้เชื่อมโยงข้อค้นพบกับชีวิตประจำวัน สถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนร่วมมือกันสืบค้น และช่วยแนะนำนักเรียนในการสืบค้นผ่านเว็บไซต์
- 9) สำหรับการออกแบบในการนำเสนอ เมื่อผู้เรียนวิเคราะห์ประเด็นเพื่อจำแนกประเภทการใช้ภาษาที่ปรากฏ สามารถนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มในแอปพลิเคชันที่ผู้เรียนถนัดและสนใจ โดยผู้สอนเปิดอิสระให้ผู้เรียนได้หาแนวทางในการนำเสนอ ก่อน หากแนวทางในการนำเสนอไม่สร้างสรรค์ หรือไม่สะดวกที่จะนำเสนอในชั้นเรียน ผู้สอนสามารถปรับหรือเปลี่ยนวิธีการใช้อธิบายต่อบรรยากาศชั้นเรียนได้

ขั้นที่ 4 อภิปรายแลกเปลี่ยน

10) ผู้เรียนนำเสนอเพื่ออภิปรายข้อค้นพบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับโฆษณาชวนเชื่อ หากประเด็นใดที่ยังไม่ชัดเจน ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนเพื่อแสดงความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

11) ผู้เรียนร่วมชั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเสนอผลการอภิปราย โดยมีเหตุผลในการสนับสนุนข้อมูลที่น่าเสนออย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนพิจารณาประเด็นที่ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยน ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันหาข้อสรุปที่ได้จากการอภิปรายแลกเปลี่ยน

12) ผู้สอนยกตัวอย่างสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยให้ผู้เรียนสืบค้นว่าปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใด แนวทางที่ผู้สอนให้ผู้เรียนสืบค้นได้แก่ BANI World, VUCA World, Disruptive change ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อค้นพบ โดยให้ผู้เรียนแสดงทรรศนะเกี่ยวกับแนวทางอันเป็นประโยชน์ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการแสดงข้อคิด แนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก

ขั้นที่ 5 ประเมินผลเพื่อสร้างสรรค์สู่สาธารณะ

13) ผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการนำเสนอจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้สอน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์

14) ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนหาโอกาสนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะออนไลน์ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ หรือนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพอดแคสต์ โดยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา ก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะ

จากตัวอย่างการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่อง “นักการสื่อสารในโลกยุคใหม่” แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งแสดงออกผ่านพฤติกรรมของผู้เรียนได้แก่ วิเคราะห์ ประเมิน สรุป เป็นต้น สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สังเกตได้จากการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมมาใช้ในการพิจารณาหาเหตุผลหรือข้อมูล ประกอบกับการที่ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนสืบค้นผ่านเว็บไซต์อยู่ตลอดเวลา ถือเป็นสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พิจารณาได้จากการที่ผู้สอนให้อิสระผู้เรียนในการเลือกสิ่งที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด จากการที่ผู้เรียนได้สืบค้นจะทำให้ผู้เรียนเป็นนักสืบค้น (Websiter) ผู้เรียนจะเห็นว่ามีข้อมูลอีกเป็นจำนวนมากในประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ ซึ่งถ้าหากผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมก็สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นนวัตกรเห็นได้จากการที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมอภิปรายพิจารณาและสรุปสิ่งที่ต้องนำมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาผลงานของตนเอง ร่วมกันเป็นกลุ่มวางแผนปฏิบัติงาน ปรับปรุงผลงานใหม่ เสนอแนวคิดที่เชื่อมโยงข้อค้นพบกับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและสังคม จนสามารถนำผลงานไปแสดงและขยายผลในสารสนเทศต่าง ๆ และที่สำคัญคือการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ จะเห็นได้จากการที่ผู้สอนสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงออกพฤติกรรมที่มีความรู้สึกพึงพอใจต่อการเรียนรู้ จากการให้อิสระทางความคิด เปิดรับความคิดเห็น และการให้คำแนะนำเชิงบวก รวมถึงการที่

ผู้สอนมอบความรัก ความเมตตาให้แก่ผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวก เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ทำในสิ่งที่ตนสนใจใคร่รู้ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน และสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้

ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ เป็นจึงเป็นลักษณะการออกแบบกิจกรรมตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่1 กระตุ้นความสนใจใคร่รู้ ขั้นที่ 2 เสนอประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 ร่วมกันหาข้อค้นพบ ขั้นที่ 4 อภิปรายแลกเปลี่ยน และขั้นที่ 5 ประเมินผลเพื่อสร้างสรรค์สู่สาธารณะ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ “ผู้เรียน” โดยเฉพาะสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นต่อ “ผู้เรียนในฐานะพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21”

ประโยชน์ของการนำวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ในชั้นเรียน

จากตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าประโยชน์ที่ได้รับจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1) **ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง** จะเห็นได้ว่าวิธีการดังกล่าวผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม และแก้ปัญหาใหม่ ๆ จะเห็นได้ว่าเป็นการมุ่งส่งเสริมและให้ความสำคัญที่จะสามารถวิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์แนวคิดต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถบรรลุการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ดังที่ CAIE (2019) กล่าวว่า การสนับสนุนการวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาและประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตและการทำงานได้เป็นอย่างดี สามารถพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการรู้คิดของตนเอง เนื่องจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ วิธีการสอนดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้สอนร่วมด้วย ดังที่นิภาพร กุลสมบุรณ์ และสุวิมล ว่องวานิช (2565) กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญคือการรับรู้ความสามารถในตนเองของผู้สอน (Teacher self- efficacy) ผู้สอนที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถดี จะช่วยให้คุณมีความมั่นใจ ปรารถนาที่จะพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และมีความรู้สึกที่พร้อมเรียนรู้อยู่เสมอ

2) **ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต** จะเห็นได้ว่าผู้เรียนไม่ได้เรียนเพียงเฉพาะเนื้อหาเท่านั้น แต่ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะกระบวนการ ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความมีอำนาจในตนเอง (Autonomy) และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนจะมีความสามารถที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แม้ว่าจะอยู่ในรูปแบบการเรียนรู้ก็สามารถต่อยอดและพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างไม่สิ้นสุด

3) **ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง** จะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอนของวิธีการดังกล่าว ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง ผู้เรียนสามารถให้รายละเอียดหรือสามารถอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่สงสัยหรือคลุมเครือเพื่อให้เกิดความชัดเจน ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลหรือประเด็นที่ศึกษา โดยการเชื่อมโยง และอ้างอิงจากความรู้หรือประสบการณ์เดิม หรือจากข้อมูลอื่น ๆ รวมทั้งเหตุผล สามารถจำแนก แยกแยะประเด็นต่าง ๆ เพื่อค้นหาองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นในการช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ผ่านการวิเคราะห์มาผสมผสานสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ตัดสินหรือบอกคุณค่า

จากการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มาสนับสนุนข้อค้นพบ จนกระทั่งสร้างความรู้ของตนเองจากการทำความเข้าใจ เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ในบริบทที่แตกต่างและหลากหลาย

4) **ผู้เรียนมีความเป็นนวัตกรรม** จะเห็นได้ว่าวิธีการดังกล่าวได้สนับสนุนให้ผู้เรียนให้มีความสามารถในการเชื่อมโยงความคิดที่แตกต่างให้สัมพันธ์กัน การตั้งคำถามที่ท้าทายความรู้เพื่อแสวงหาข้อค้นพบ การสังเกตเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก การพยายามหาแนวคิดใหม่ ๆ ด้วยการสืบค้นและสร้างต้นแบบ และการสร้างเครือข่ายทำให้มีมุมมองที่แตกต่าง ซึ่ง Cambridge University Press (2021) และ Oxford University Press (2021) กล่าวถึงนวัตกรรม (Innovator) ในทำนองเดียวกันว่าเป็นผู้ที่นำเสนอการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดใหม่ ๆ เป็นผู้ที่พัฒนา การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ใหม่ หรือผู้ที่มีแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับวิธีการทำบางสิ่งบางอย่าง ดังนั้นความเป็นนวัตกรรมจึงหมายถึง ความสามารถที่แสดงออกถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะต่าง ๆ อย่างชาญฉลาดในการทำผลงาน ชิ้นงานที่สร้างสรรค์ หรือเรียกว่า “นวัตกรรม”

5) **ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้** จะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างให้ผู้เรียนผูกพันและตื่นรู้ปัญญา (intellectually exciting) ซึ่งผู้เรียนได้จดจ่อในการเรียนรู้ของตน ซึ่ง CAIE (2019) ได้กล่าวว่าการที่ผู้เรียนได้จดจ่อในการเรียนรู้ของตน จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ และสนุกสนานกับการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน อีกทั้งผู้สอนต้องให้อิสระและความผ่อนคลายแก่ผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่ยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกับเพื่อน คู่คิดที่ผู้เรียนรู้สึกให้ความสำคัญและสนใจ สามารถใช้กระบวนการทำงานเป็นคู่หรือเป็นทีม ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย สนุกสนาน เข้าถึงการเรียนรู้ได้ง่าย มีอิสระในการสร้างสรรค์และมีส่วนร่วม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย ภายใต้กฎกติกาเชิงบวก

สรุป

วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ สอดคล้องกับฐานแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์ ทฤษฎีการเสริมต่อการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มีขั้นตอนและลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์วิธีสอน 3 รูปแบบ ได้แก่ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ สามารถแสดงขั้นตอนได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจใคร่รู้ ขั้นที่ 2 เสนอประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 ร่วมกันหาข้อค้นพบ ขั้นที่ 4 อภิปรายแลกเปลี่ยน และขั้นที่ 5 ประเมินผลเพื่อสร้างสรรค์สู่สาธารณชน เป็นวิธีการสอนที่เกิดประโยชน์กับผู้เรียนสูงสุด เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิดขั้นสูง มีความเป็นนวัตกรรมและมีความสุขในการเรียนรู้ วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์นี้จะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่จะพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นพลเมืองและพลโลกที่

รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในอนาคต พัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงตนได้อย่างมีประสิทธิภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ นิคมพาลี และวิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2559). *ห้องเรียนแห่งอนาคตเปลี่ยนครูให้เป็นโค้ช*. ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2564). นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามแนวศาสตร์พระราชผ่านเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองวิถีเขียวสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบนประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 207- 222.
- นิภาพร กุลสมบุรณ์ และสุวิมล ว่องวาณิช. (2565). Active Learning: จากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน สู่ปรัชญาและทฤษฎีรากฐาน ตั้งทิศให้ถูกเพื่อให้ครูหลงทางอีกต่อไป. *วารสารครุสภาวิทยารจารย์: วารสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู*, 3(2), 1-17.
- ปรีดา หนูชู. (2562). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างเสริมการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2565). ประเด็นเรื่องแนวโน้มการพลิกโฉมการบริหารจัดการศึกษาในภาวะปกติใหม่. *การบรรยายพิเศษในรายวิชาการกลยุทธ์ทางหลักสูตรและการสอน สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง.
- พวงผกา ปิณฑำเพ็ญ. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร* 1(2), 62-71.
- ไพฑูรย์ ลินลารัตน์. (2559). *ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพล วิบูลยศรีน. (2561). *วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์*. จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity-based Learning (CBL). *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(2), 23-37.
- ศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย. (2566). *วิธีสอนสมัยใหม่ Modern Teaching Methods*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริสุกร ศิริโชคชัยตระกูล. (2564). การสอนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: รูปแบบการสอนสำหรับพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารราชพฤกษ์*, 19(1), 1- 11.
- สมพร โกมารทัต. (2557). การเรียนรู้เชิงผลิตภาพ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 25(3), 1- 11.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565). *กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร่าง)*. <https://cbethailand.com/>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุพจน์ อิงอาจ. (2563). *การศึกษา 5.0 ภาพอนาคตของประเทศไทย*, มติชนออนไลน์. https://www.matichon.co.th/education/news_2162785
- อานูภาพ เลขะกุล. (2564). *จากวันวาน...ถึงวันนี้: รวบรวมบทความแพทยศาสตรศึกษาและวิชาการ เนื่องในวาระเกษียณอายุ 65 ปี รศ.นพ. อานูภาพ เลขะกุล*. http://www.cotmes.net/documents_category/medicalresearch/.
- Brame, C. (2016). *Active learning*. Vanderbilt University Center for Teaching. <https://cft.vanderbilt.edu/activelearning/>
- Cambridge Assessment International Education [CAIE]. (2019). *Active Learning*. <https://www.cambridgeinternational.org/Images/271174-active-learning.pdf>
- Cambridge Assessment International Education [CAIE]. (2019). *Getting Start with Active Learning*. <https://www.cambridge-community.org.uk/professionaldevelopment/gswal/index.html>
- Cambridge University Press. (2021). *Cambridge Dictionary*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/innovator>
- HolonIQ. (2020). *Education in 2030*. Retrieved June 30, 2021. https://www.pdfprof.com/PDF_Image.php?id=29041&t=27
- Mitchel Resnick. (2017). *Lifelong Kindergarten: Cultivating Creativity through Projects, Passions, Peers, and Play*. MIT Press.
- Oxford University Press. (2021). *Oxford learners dictionaries*. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/innovator>
- Partnership for 21st Century Skills. (2013). *PARTNERSHIP FOR 21ST CENTURY SKILLSCORE CONTENT INTEGRATION*. https://www.marietta.edu/sites/default/files/documents/21st_century_skills_standards_book_2.pdf